

Mobilni sistemi i servisi

- Mobilne platforme i razvojna okruženja -

**Katedra za računarstvo
Elektronski fakultet u Nišu**

Literatura

- ✚ *Mobile Developer's Guide To The Galaxy*, 18th Edition, 2019
- ✚ *Programming the Mobile Web*, 2nd Edition, Maximiliano Firtman, O Reilly Media, 2013.

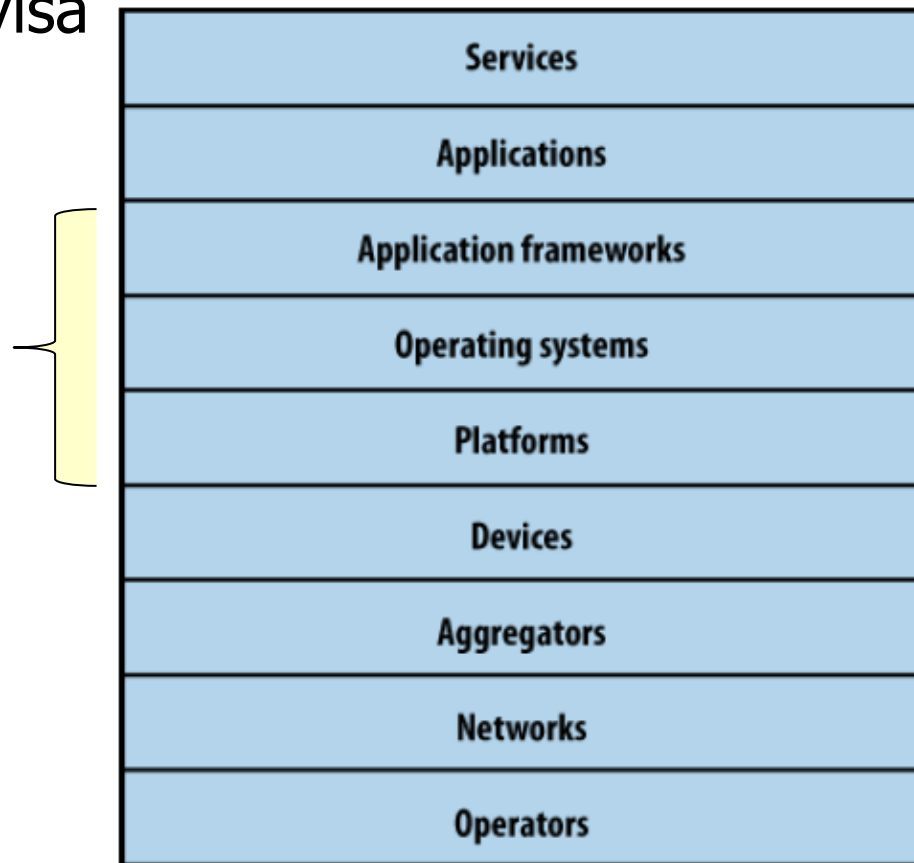
Mobilne platforme

- ✿ Veliki broj platformi za razvoj mobilnih aplikacija i servisa, poslednjih godina uglavnom Android (različite verzije) i iOS
- ✿ Svaka od tih platformi poseduje određene karakteristike, ograničenja, osobenosti, itd.
- ✿ Zastupljenost i prihvaćenost mobilnih platformi u različitim regionima u svetu prilično se razlikuje
- ✿ Nove platforme se razvijaju, a neke postojeće prestaju da se isporučuju uz mobilne uređaje
- ✿ Za konkretnu aplikaciju i scenario korišćenja aplikacije, ciljna mobilna platforma mora biti pažljivo izabrana:
  - ✦ Koji su aplikacioni zahtevi?
  - ✦ Gde će biti korišćena (na nacionalnom, regionalnom ili globalnom nivou)?
  - ✦ Na koji način se predviđa evolucija aplikacije u budućnosti?
  - ✦ ...

Mobilni sistemi - slojevi

- OS, aplikacioni okviri (*frameworks*), alati za razvoj softvera SDK, razvojna okruženja (IDE) i programski jezici za razvoj mobilnih aplikacija i servisa

- Mobilna platforma

Mobilne platforme i razvojna okruženja

Mobilni sistemi i servisi

MOBILNI OS - Istorija

Mobilni operativni sistemi

✿ Symbian

- ✦ Uglavnom u Evropi i Japanu
- ✦ Symbian Foundation (Jun 2008) - Nokia, Sony Ericsson, NTT DoCoMo, AT&T, LG Electronics, Samsung Electronics, STMicroelectronics, Texas Instruments, Vodafone, Motorola,...
  - Open mobile platform zasnovana na integraciji Symbian OS, S60, UIQ i MOAP(S)
  - 4. feb 2010 - Symbian^3 platforma je postala dostupna kao *open source*
  - Novembar 2010 – Nokia preuzima Symbian Foundation
  - <http://symbian.nokia.com/> - Zatvoren na kraju 2012. godine
- ✦ *Pre-emptive multitasking, multithreading, memory protection*
- ✦ Podrška za C++, Java, Python, ...

✿ Windows Mobile → Windows Phone

- ✦ Kompaktni OS zasnovan na Microsoft Win32 API
- ✦ *Pre-emptive multitasking, multithreading, memory protection*
- ✦ Programski jezici: C#, Visual Basic, C++,...
- ✦ Windows Mobile 5, 6.1, 6.5, Windows Phone 7, 8,...

Mobilne platforme i razvojna okruženja

Mobilni operativni sistemi (2)

Mobile Linux

- ❑ Očekivalo se da bude jedan od značajnijih mobilnih OS u budućnosti
- ❑ *Pre-emptive multitasking, multithreading, memory protection*
- ❑ Podrška za različite programske jezike (C, C++, Java, Python,...)
- ❑ **LiMo (Linux Mobile) Foundation** → Tizen Association
- ❑ Maemo (Nokia) + Moblin (Intel) → MeeGo, Bada (Samsung)

Palm OS → HP webOS (LG Electronics)

- ❑ Palm OS – dugo je bio popularan u SAD
- ❑ Bez *memory protection* mehanizma, bez *multithreading*-a, bez *pre-emptive multitasking*-a
- ❑ Palm OS Cobalt (6.0) podržavao je *multitasking* i *multithreading*
- ❑ webOS bio zasnovan na Linux kernel-u (jun 2009)
- ❑ Podrška za C++, Java, Visual Basic, ...

BlackBerry OS (RIM) - BlackBerry API - Blackberry's App World → BlackBerry 10

Symbian OS: motivacija i istorijat

- ✿ Obezbeđuje operativni sistem namenjen mobilnim uređajima; sadrži kernel, sistemske biblioteke, aplikacione okvire, itd.
- ✿ Visok stepen portabilnosti između različitih Symbian uređaja
- ✿ Istorijat (Symbian OS je naslednik Psion's EPOC):
  - ✦ 1991 - 1998: EPOC16 za različite Psion uređaje (npr., MC400)
  - ✦ 1997: EPOC OS rel 1 - 3 za Psion Series 5
  - ✦ 1998: Symbian Ltd formiran od strane Nokia, Ericsson, Motorola i Psion
  - ✦ 1999: EPOC rel 5. Prva "stvarna" verzija Symbian OS
  - ✦ 2000: ER5U. Ericsson R380. Bez mogućnosti instaliranja softvera!
  - ✦ **2001: Symbian OS v6.0 / v6.1. Nokia 9210**
  - ✦ **2003: Symbian OS v7.0 / v7.0s. Nokia 6600**
  - ✦ 2004: Symbian OS v8.0 / v8.1. Dva različita kernela (EKA1 / EKA2)
  - ✦ 2005: Symbian OS v9.1. Novi binarni model i mehanizmi sigurnosti.
  - ✦ 2006: v9.2 / v9.3. Unapređeno upravljanje memorijom i hardverska podrška (Bluetooth 2.0, WiFi...)
  - ✦ 2007: v9.5. Ugrađena podrška za mobilnu digitalnu televiziju i SQL (SQLite)
  - ✦ 2008: Symbian Foundation (Jun 2008) – *open mobile platform*
  - ✦ 4. feb 2010 - Symbian^3 platform je postala dostupna kao *open source*

Symbian OS: primeri uređaja

Psion 5 Series

Ericsson R380 (ER5U)

Nokia 9210 (v6.0 / v6.1)

Nokia 6600 (v7.0 / v7.0s)

Sony Ericsson P990 (v9.1)

Nokia N92 (S60 / v9.1)

FOMA F902iS (v8.1)

Nokia N95

Mobilne platforme i razvojna okruženja

Mobilni sistemi i servisi

Symbian OS: portabilnost?

✿ Različiti UI / aplikacioni okviri:

- ✦ Avkon / S60 (Nokia)
- ✦ Qikon / UIQ (UIQ Technology, danas Sony Ericsson)
- ✦ Symbian Foundation je unifikovala UI zasnovan na S60 platformi

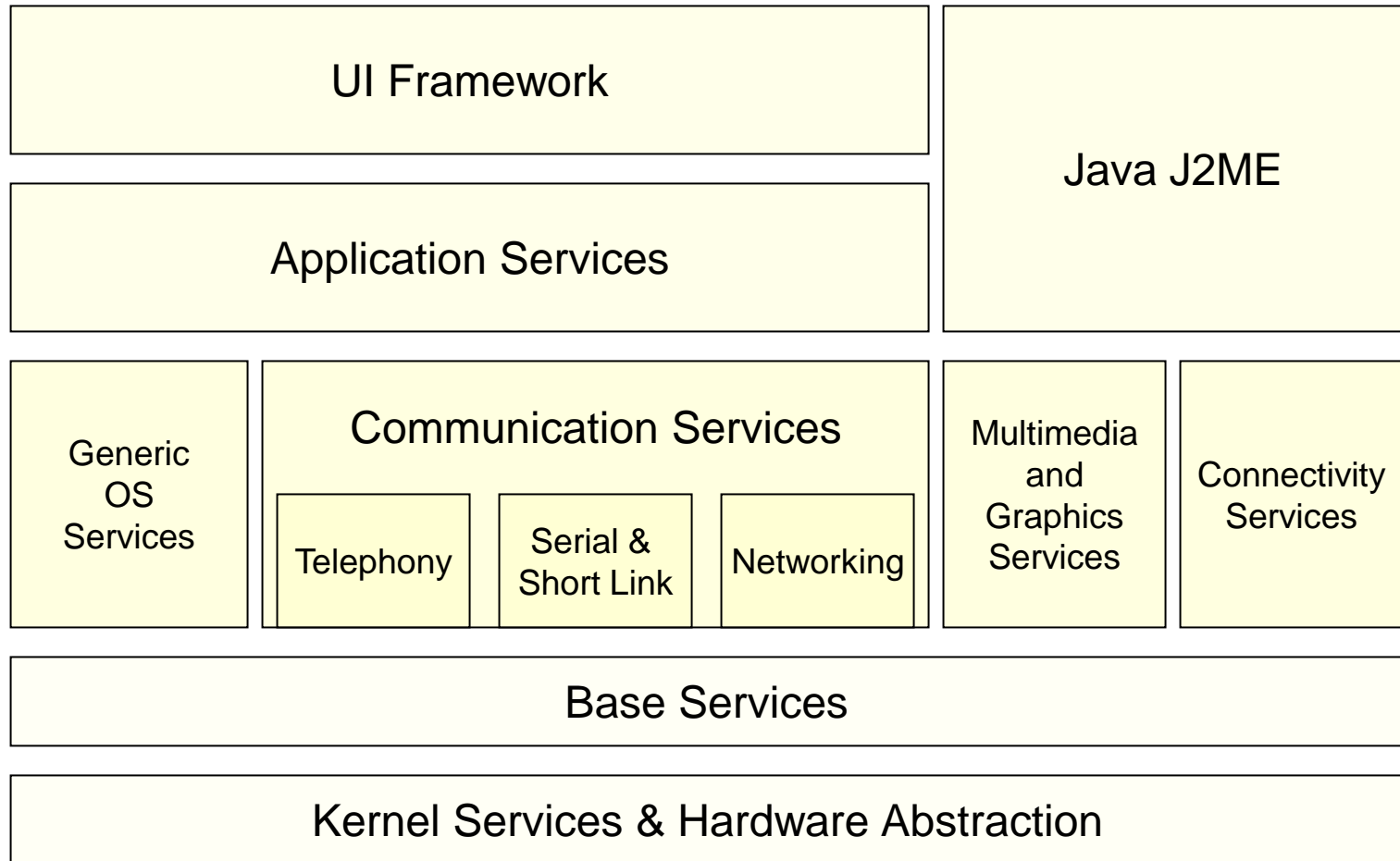
Avkon / S60
(a bit more modern...)

UIQ

Symbian OS arhitektura

Symbian servisi

✚ Aplikacioni servisi:

- ✚ PIM servisi (Agenda, To-Do, Contacts)
- ✚ Servisi razmene poruka (SMS, MMS, email)
- ✚ Servisi upravljanja sadržajem (HTML)
- ✚ Podrška za Internet i Web aplikacije (HTTP)
- ✚ Servisi sinhronizacije podataka (SyncML)

✚ Multimedija & Grafika

- ✚ Audio, video, API za prepoznavanje govora, API za kamere, ubrzan 2D i 3D (preko OpenGL ES)

✚ Komunikacija:

- ✚ Klijent i server API zasnovan na socket-ima i podrška za različite protokole
- ✚ Podrška za: Bluetooth, IrDA, OBEX, itd.
- ✚ Umrežavanje: TCP/IP, dial-up (PPP); TLS / SSL
- ✚ Telefonija: Obezbeđen pristup telefonskim karakteristikama
- ✚ Podrška za GSM/ GPRS / EDGE; CDMA IS-95 / CDMA2000; UMTS

Symbian OS Razvojni alati

- ✿ Glavni izvor: <http://developer.symbian.com> (zatvoren krajem 2012)
- ✿ Postoje plugin-ovi za mnoge IDE (npr., Eclipse, Xcode), kao i specifični IDE (npr. VistaMax)
- ✿ Nokia Carbide alati:
  - ✦ Eclipse plug-ins (takođe i za Visual Studio)
  - ✦ Obezbeđuje emulator mobilnog uređaja
  - ✦ Samo za Windows i sa fokusom na S60
  - ✦ Carbide.j, Nokia razvojni alati za J2ME - obustavlja se razvoj zbog postojanja kvalitetnih J2ME IDE: Eclipse, NetBeans, itd.
- ✿ Standardni C++ sa Qt SDK (od 2010) - Qt Creator ili Carbide
- ✿ Programski jezici za razvoj aplikacija:
  - ✦ C++, Java ME, Python, Adobe Flash Lite

Symbian OS problemi

✿ C++

- ✦ Nativne aplikacije se razvijaju u C++
- ✦ Nije standardni ANSI C++, već ograničena verzija (bez izuzetaka - *exceptions*, ograničeno korišćenje template-a, itd.) sa mnogim specifičnim konvencijama u pisanju izvornog koda
- ✦ Veliki broj interfejsa i klasa
- ✦ Posledica: spor i dugačak razvojni ciklus (u poređenju sa J2ME)

✿ Portabilnost

- ✦ Portabilnost aplikacija između različitih Symbian verzija je predstavljala problem
- ✦ Portabilnost aplikacija između različitih familija mobilnih uređaja takođe je bila problematična (npr., Nokia ili Sony Eriksson)

✿ Uspon i pad...

- ✦ Symbian nije postigao cilj da postane standardni mobilni OS
- ✦ Symbian Foundation (Jun 2008) - Symbian^3 *open source mobilna platforma* (<http://www.symbian.org/>)
- ✦ Standardni C++ sa Qt SDK (Symbian ^4, Nokia Belle)

Java na mobilnim uređajima

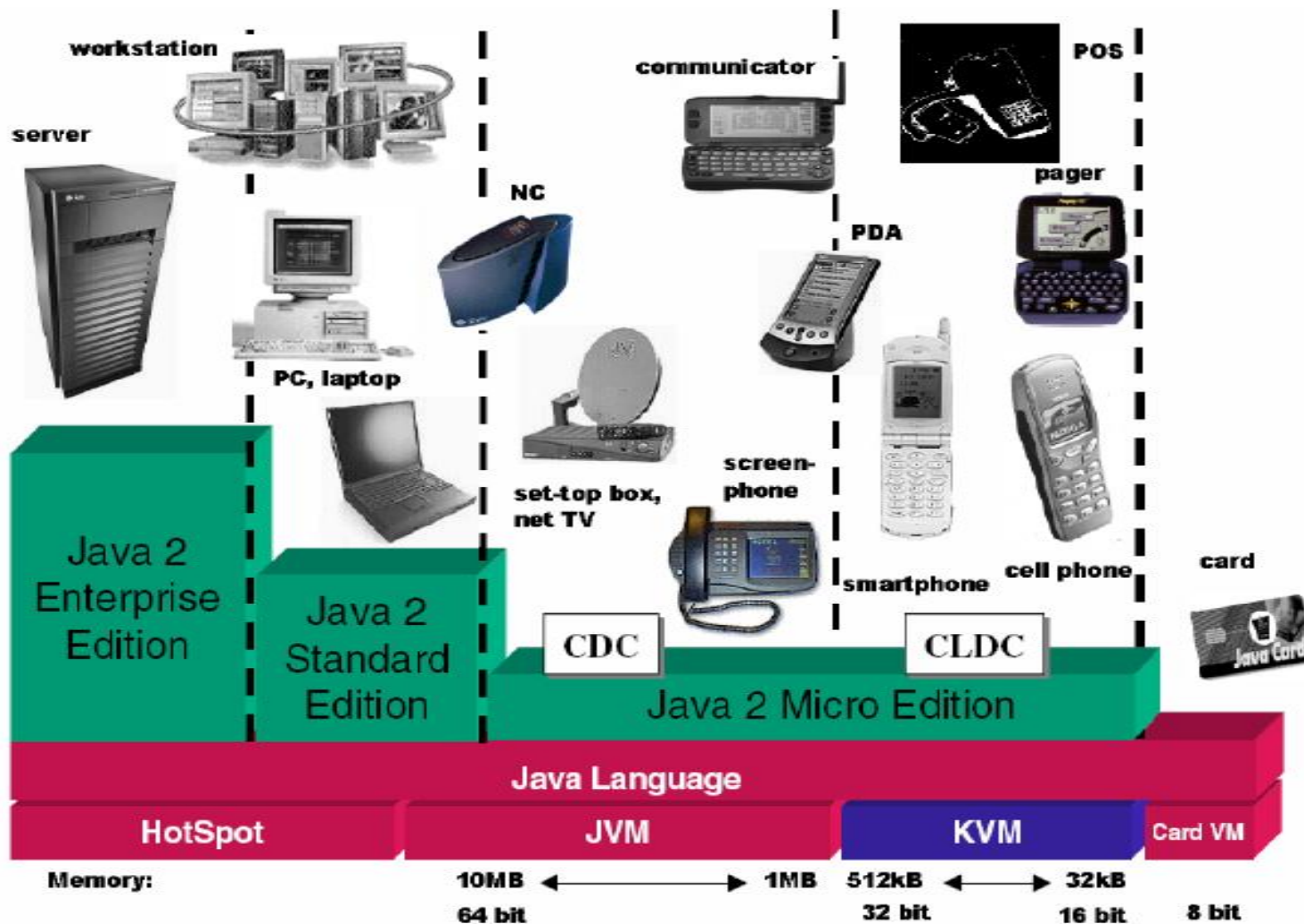
- ✱ **Objektno-orijentisan** programski jezik
- ✱ **Java široko prihvaćena** (velika programerska zajednica): više od 3 miliona Java programera širom sveta
- ✱ **Dinamička isporuka sadržaja:** nove aplikacije, servisi i sadržaj mogu biti *download*-ovani dinamički
- ✱ **Sigurnost:** verifikacija class file-a, dobro definisan API, sigurnosni mehanizmi i karakteristike obezbeđuju da aplikacija ne može oštetiti uređaje ili narušiti mrežnu konekciju
- ✱ **Cross-platform-ska kompatibilnost:** standardizovani jezik i biblioteke omogućuju da se aplikacija izvršava na različitim uređajima (za koje postoji Java VM)
- ✱ **Napredni korisnički interfejs** i mogućnost korišćenja interaktivnih sadržaja
- ✱ **Offline pristup:** aplikacije mogu biti korišćene i bez aktivne mrežne konekcije

J2ME- motivacija

- ✿ Potreba za jednostavnim, standardnim programskim okruženjem za male, mobilne uređaje (PDA, mobilne telefone, set-top box-ove,...)
- ✿ *Write once run everywhere*
- ✿ Java Standard Edition (J2SE) suviše zahtevan u pogledu resursa za uređaje koji poseduju:
  - ✦ Ograničenu memoriju (JVM samo zahteva oko ~35 MB)
  - ✦ Ekran male veličine (Swing / AWT su projektovani za SVGA ili naprednije video standarde)
  - ✦ Alternativne metode interakcije sa korisnikom i unos (Swing / AWT su zasnovani na tastaturi i mišu)
  - ✦ Spore procesore (JVM projektovan za desktop CPU)
- ✿ Sun kompanija odlučila da razvije specijalnu verziju Jave za male uređaje - J2ME

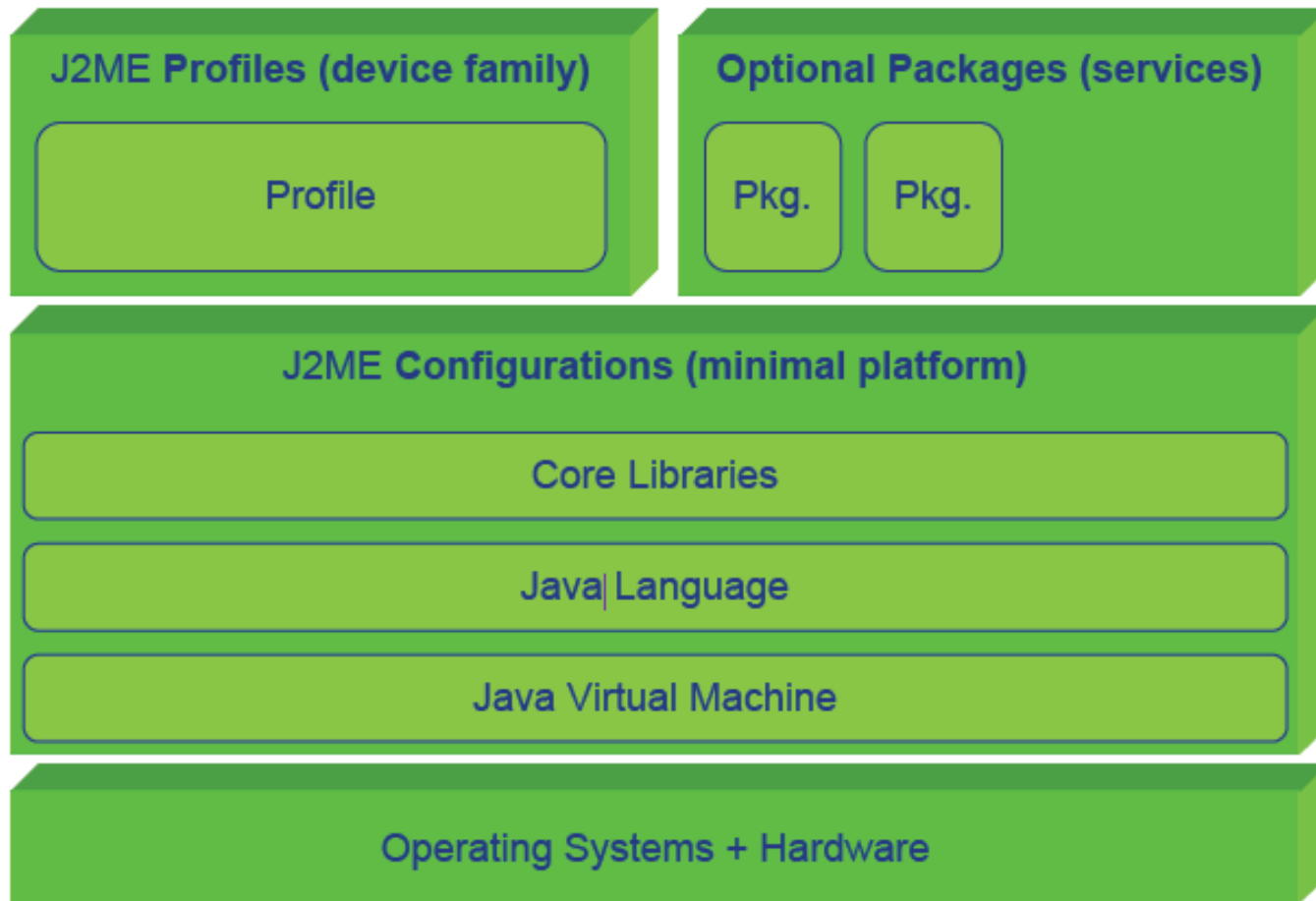
Java verzije

Mobilne platforme i razvojna okruženja

Mobilni sistemi i servisi

J2ME arhitektura

J2ME konfiguracije

- ✿ Konfiguracija – Osnovna *Java runtime environment*
  - ✦ Java Virtual Machine (JVM)
  - ✦ Osnovne *runtime* klase (Object, System, ...),
  - ✦ Bez GUI, U/I, itd.
- ✿ Konfiguracija sadrži skup minimalnih hardverskih i softverskih (OS) zahteva
- ✿ Primeri:
  - ✦ CDC (*Connected Device Configuration*)
    - 32bit CPU, > 2 MB memorije, konekcija sa velikim propusnim opsegom, potpuno funkcionalna Java 2 VM
  - ✦ **CLDC** (*Connected Limited Device Configuration*)
    - 16/32bit CPU, počev od 128 KB memorije, konekcija sa ograničenim propusnim opsegom i malom potrošnjom snage

J2ME profili

- ✿ Profil – funkcionalnost specifična za određenu familiju uređaja
  - ✦ Implementacija korisničkog interfejsa, U/I, ...
- ✿ Profil definiše skup minimalnih hardverskih i softverskih (OS) zahteva zasnovan na određenoj konfiguraciji
- ✿ Primeri:
  - ✦ **MIDP** - Mobile Information Device Profile
  - ✦ PDAP - Personal Digital Assistant Profile
  - ✦ FP - Foundation Profile (CDC + neke J2SE klase)
  - ✦ PBP - Personal Basis Profile (FP + aplikacioni model)
  - ✦ PP - Personal Profile (~ Personal Java)

J2ME MIDP

Minimalni zahtevi:

- 256KB ROM, 128KB RAM
- Ekran 96x54 pixel-a
- Keypad, keyboard ili touch screen*
- Mrežna konekcija

Preko 700 MIDP 1.0 mobilnih uređaja

Preko 300 MIDP 2.0 mobilnih uređaja

Lista uređaja (nekompletna i stalno se menja):

- <http://developers.sun.com/techtopics/mobility/device/device>

Proširenja se definišu kroz JSR (*Java Specification Requests*)

- Na primer: Java Telephony API (JTAPI), JSR 43

Opcioni paketi (JSR)

- ✿ JSR 120: Wireless Messaging API
- ✿ JSR 135: Mobile media API
- ✿ JSR 172: J2ME Web Services Specification
- ✿ JSR 177: Security and Trust Services Specification
- ✿ JSR 179: Location API for J2ME
- ✿ JSR 180: Session initiation Protocol (SIP) for J2ME
- ✿ JSR 184: Mobile 3D Graphics for J2ME
- ✿ JSR 190: Event Tracking API for J2ME
- ✿ JSR 226: Scalable 2D Vector Graphics API for J2ME
- ✿ JSR 229: Payment API
- ✿ ...

J2ME MIDP 2.0 karakteristike

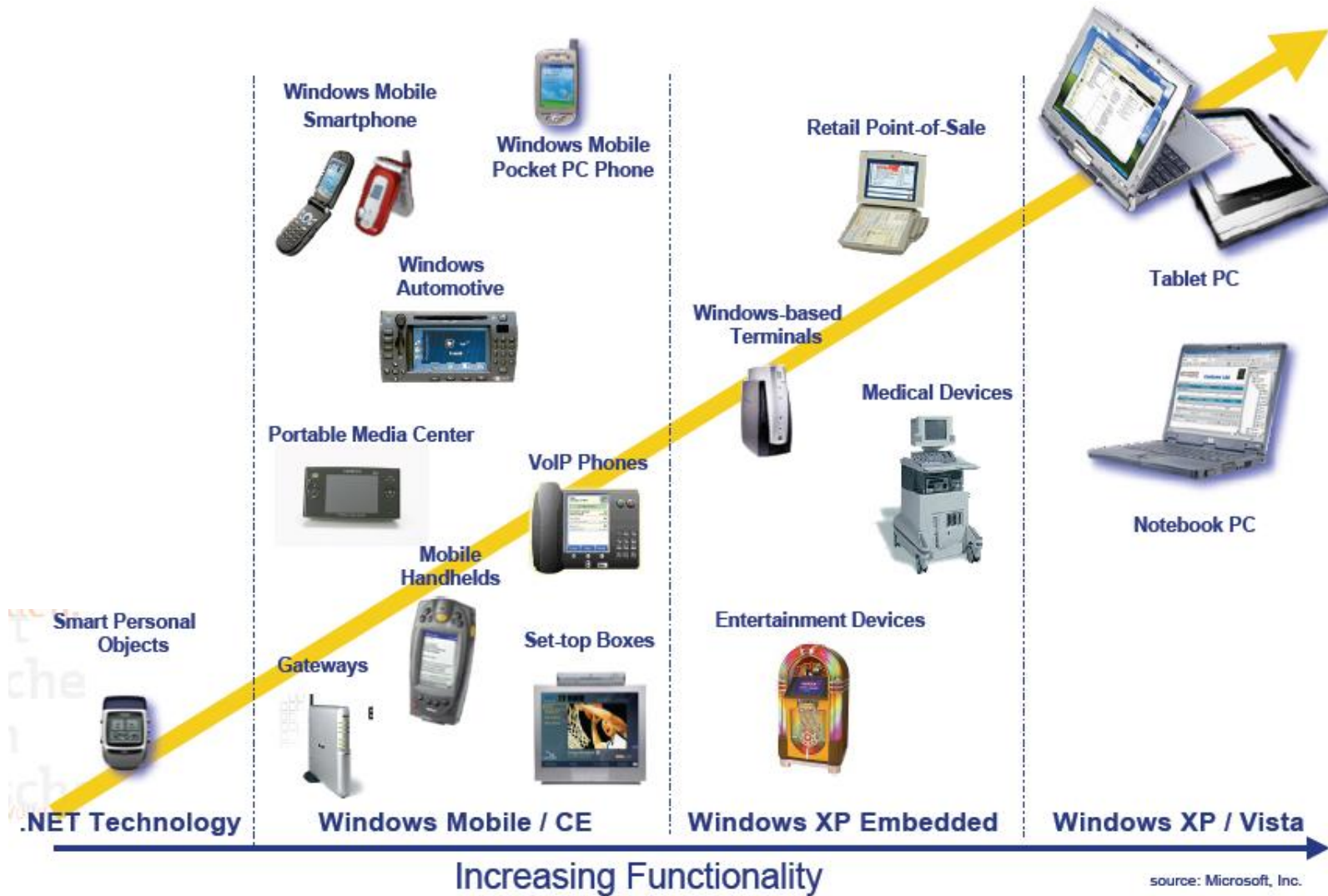
- ✿ Poboljšan korisnički interfejs za kompleksne aplikacije
- ✿ Podrška za multimediju (audio, video)
- ✿ Podrška za mobilne igre
- ✿ Bolja mrežna povezanost (npr., podrška za *socket*-e)
- ✿ Push mehanizam (aplikacija može biti aktivirana od strane dolazećih poruka ili neke druge notifikacije)
- ✿ *Over-the-air* (OTA) provisioning (specificira kako aplikacija može biti instalirana/ažurirana preko mrežne konekcije)
- ✿ *End-to-end* sigurnost (HTTPS podrška, infrastruktura ključeva, itd.)
- ✿ *Socket* komunikacija
- ✿ Obično se kombinuju sa dodatnim JSR (Multimedia, 3D, Bluetooth, PIM / File system, ...)

Windows Mobile

- ✿ Windows Mobile je bila Microsoft-ova ključna tehnologija za ulazak na mobilno tržište
- ✿ Slično kao Symbian OS, Windows Mobile je bio specijalizovan OS za mobilne uređaje
- ✿ Ipak, mnoge karakteristike i funkcionalnost su pozajmljene od Windows-a:
  - ✦ Reupotrebljivost postojećih aplikacija
  - ✦ Velika razvojna baza softverskih inženjera koji su familijarni sa Microsoft Win32 API i razvojnim alatima
- ✿ Bio je najviše zastupljen u segmentu PDA /Pocket PC i polako ulazio u segment *smartphone*; posebno je bio zastupljen u kompanijama i organizacijama za *enterprise* primenu

Microsoft Windows familija OS

Mobilne platforme i razvojna okruženja

Mobilni sistemi i servisi

Kategorije Windows Mobile uređaja

✚ Orijentisani ka podacima

- ✚ PDA i slični uređaji
- ✚ Uređaji za razmenu poruka
- ✚ Touch ekran
- ✚ QWERTY tastatura
- ✚ Vertikalne aplikacije

✚ Orijentisani na govornu komunikaciju

- ✚ Mobilni telefoni Mobile phone
- ✚ Keypad i joystick za unos
- ✚ Optimizovan za korišćenje jednom rukom

✚ Orijentisani ka multimedijalnom sadržaju

- ✚ Okrenuti multimediji
- ✚ Visoko optimizovan korisnički interfejs
- ✚ Bez touch ekrana, specijalizovani tasteri za navigaciju i funkcije
- ✚ Sposobnost slanja video sadržaja

Mobilne platforme i razvojna okruženja

Windows Mobile: prethodne generacije

Windows CE 1.0

- Fall 1996

Windows CE 2.0

- Fall 1997
- Spring 1998

Windows CE 2.11

- Fall 1998
- Spring 1998

Windows CE 3.0

- Spring 2000
- Summer 2000
- Spring 2002

Handheld PC

Handheld PC 2.0

Palm-size PC 1.0

Handheld PC 3.0

Palm-size PC 2.0

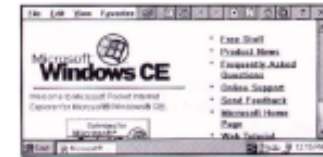
Pocket PC 2000

Handheld PC 2000

Pocket PC 2002

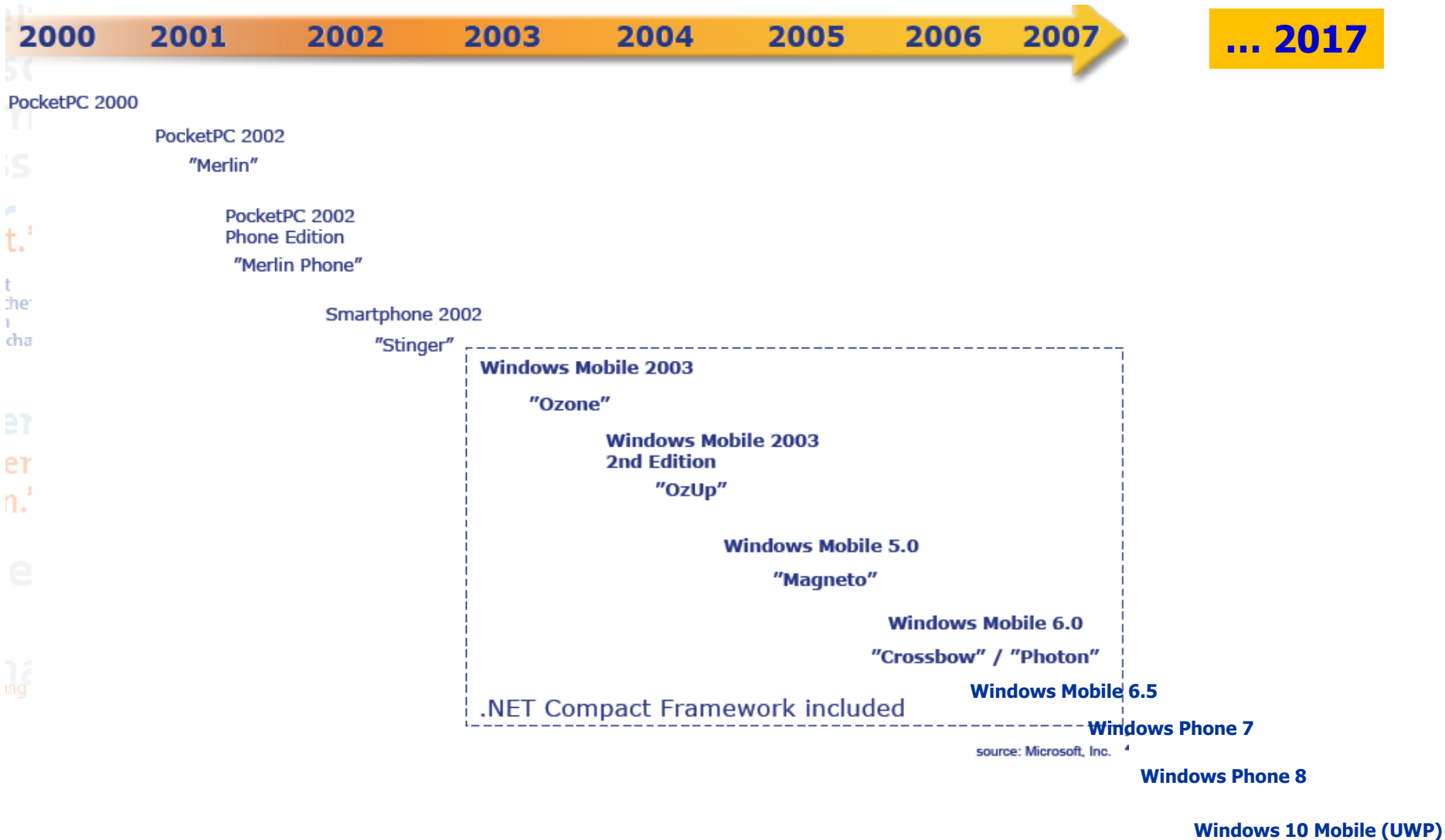

QVADAPTER handheld PC with built-in Windows CE for mobile computing
(Color model built with 486 processor)

Windows mobilni OS: Istorijat

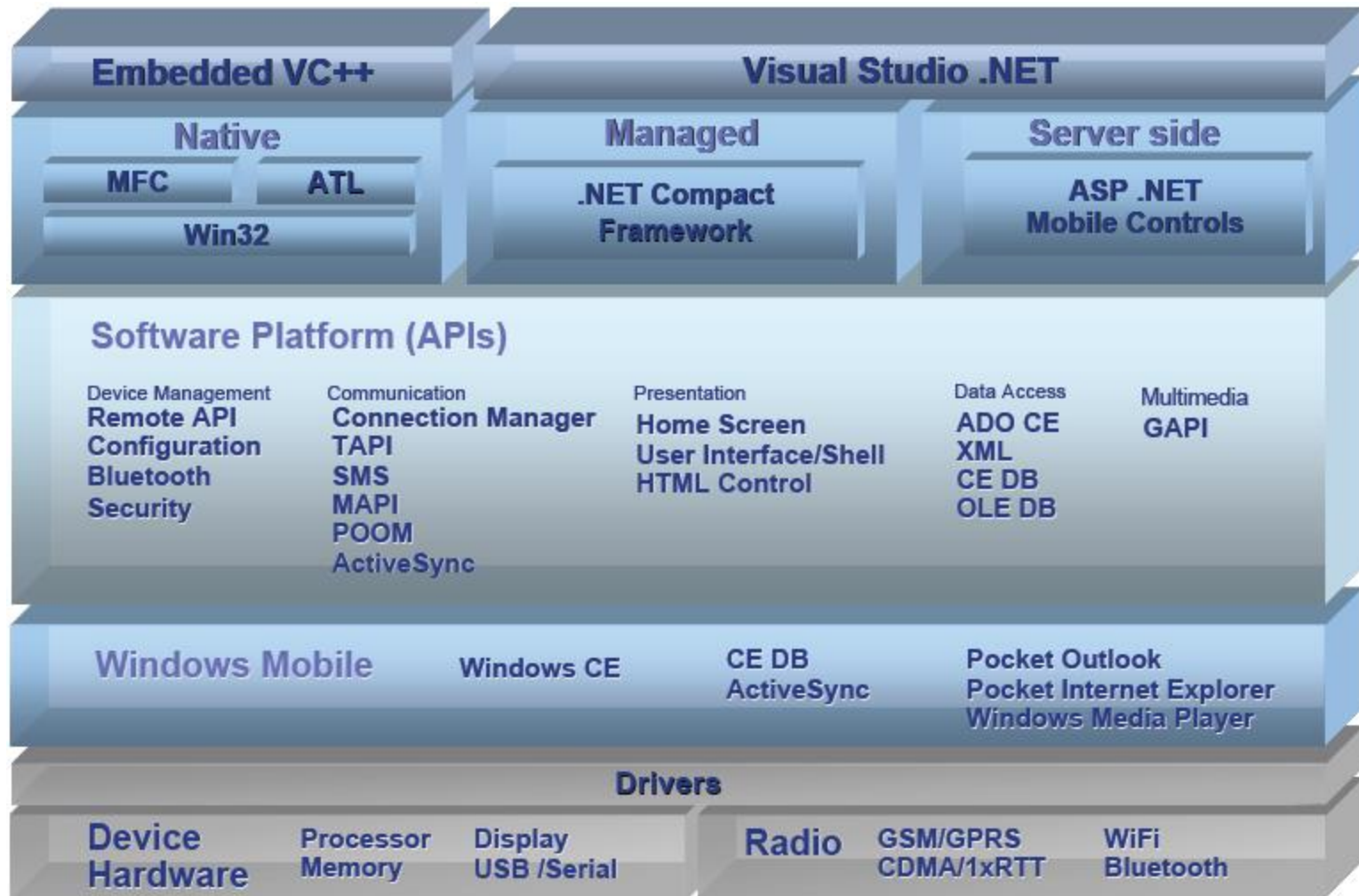

Windows Mobile arhitektura

- ✿ Windows CE Kernel
- ✿ API zasnovan na WIN32 (NT / 2000 / XP / Vista)
  - ✦ Bez 16 bit API-a
  - ✦ Razvijen "od nule"
    - Bez starog (*legacy*) koda
    - Reklamiran kao "najmanji" i "najpouzdaniji" Windows
  - ✦ Modularan
    - Prilagodljiv za male računarsko/komunikacione uređaje
    - API-i prilagođeni različitim platformama
  - ✦ Maloj veličini je data prednost u odnosu na komfor i pogodnosti
    - Redukovan broj API-a

Windows Mobile arhitektura (2)

source: Microsoft, Inc.

Windows Phone 7.x, 8, 8.1

- ✿ Evropa, Singapur, Australija (oktobar 2010), USA, Kanada, Mexico (novembar 2010), Asia (2011)
- ✿ Partnerstvo sa Nokiom (Feb 2011)
- ✿ Windows Phone Marketplace → Windows Phone Store
- ✿ Windows Phone 8 – Oct 2012
  - ▣ Windows NT kernel
  - ▣ Metro (Modern UI)

Windows Phone 7

- Windows Phone Developer Tools

  - <https://dev.windowsphone.com/en-US>

- Visual Studio 2010/2012 Express for Windows Phone

  - <http://www.microsoft.com/visualstudio/eng/products/visual-studio-express-products>

- Windows Phone Emulator

- Silverlight for Windows Phone

- XNA Game Studio 4.0

- Expression Blend 4 for Windows Phone

Elementi aplikacione platforme

Runtime – On “Screen”

Microsoft
Silverlight

Sensors	Media	Data	Location
Phone	Xbox LIVE	Notifications	

.NET Framework managed code sandbox

Windows Phone

XBOX

Windows 7

Tools

Microsoft
Visual Studio

Microsoft

Expression Blend

Phone Emulator

XNA Game Studio

Samples

Documentation

Guides

Community

Packaging and Verification Tools

SCREEN

CLOUD

Cloud Services

Notifications	App Deployment	
Location	Identity	Feeds
XBOX LIVE	Social	Maps

Windows Azure

Portal Services

Registration	Marketplace
Validation	MO and CC Billing
Certification	Business Intelligence
Publishing	Update Management

Dva tipa mobilnih aplikacija

- Modern XAML/event-driven application UI framework
- Rapid creation of visually stunning apps
- Metro-themed UI controls
- HTML/JavaScript
- 500,000 developers spanning Windows and web

- High performance game framework
- Rapid creation of multi-screen 2D and 3D games
- Rich content pipeline
- Mature, robust, widely adopted technology spanning Xbox 360, Windows, and Zune

Zajedničke karakteristike

Input

- Touch
- Hardware buttons
- Accelerometer

Media

- Digital media capture & playback
- Media library access

Data

- Isolated Storage
- LINQ (Objects and XML)

OS Integration

- Hub Integration
- Launchers
- Choosers

.NET

- Superset of Silverlight 5.0
- Windows Communication Foundation
  - SOAP and REST services

Phone Access

- Integrated access to phone UI
- Sensors
- Picker for contacts and photos

Integrated With Cloud Services

- App Deployment & Updates
- Notifications
- Location
- Xbox LIVE

Windows Phone 8

- ✿ Microsoft Visual Studio 2012/2013
- ✿ Silverlight & DirectX
- ✿ XAML za UI, C# ili Visual Basic za kod
- ✿ C/C++ - DirectX/Direct3D
- ✿ Metro Design -> Modern UI

Windows 10 Mobile

- ✿ Universal Windows Platform (UWP)
  - ✦ Mobilni uređaji: telefoni, fableti, tableti, dekstop računari, IoT uređaji, Xbox igračke konzole, AR uređaji – HoloLens, ...
- ✿ Windows 10 Mobile (Windows Phone) market share
  - ✦ 10% u nekim evropskim državama (Italija), do 0.4% u Japanu
- ✿ Microsoft očekuje da će sa širenjem Windows 10 postati popularan i razvoj Windows 10 Mobile aplikacija
- ✿ Windows 10 IoT

Windows 10 Mobile

Visual Studio IDE

- Podrška razvoj Android i Cordova kros-platformskih aplikacija

Podrška različite programske jezike i U/I toolkit-ove

- C# or Visual Basic with XAML
- JavaScript with HTML/CSS
- C++ with XAML
- C++ with DirectX

Zahvaljujući *Portable Class Libraries* (PCL) i *Windows Runtime Component*-ama može se izabrati jezik i U/I toolkit posebno za svaki aplikacioni modul

- DirectX sa C# - Win2D ili game library poput MonoGame
- Kombinovanje XAML U/I stack-a i DirectX
- Ugradnja DirectX3D u okviru XAML aplikacije

Windows 10 Mobile

- ✿ Razvoj Windows 10 Mobile aplikacija i bez programerskog iskustva
  - ✦ **PowerApps** (takođe i za Android i iOS)
  - ✦ **Windows (Phone) App Studio** - Kreiranje Windows aplikacija korišćenjem template-a - *Windows Template Studio*
  - ✦ **Project Siena** - WYIWYG okruženje za kreiranje poslovnih Windows aplikacija zasnovanih na temama.
- ✿ Korisni linkovi
  - ✦ <http://dev.windows.com>
  - ✦ <http://design.windows.com>
- ✿ Microsoft je prestao sa razvojem Decembra 2019
  - ✦ Poslednji security update - Januar 2020

SAVREMENE MOBILNE PLATFORME/OS-i

Mobilne platforme i razvojna okruženja
Mobilni sistemi i servisi

Mobilne platforme/OS

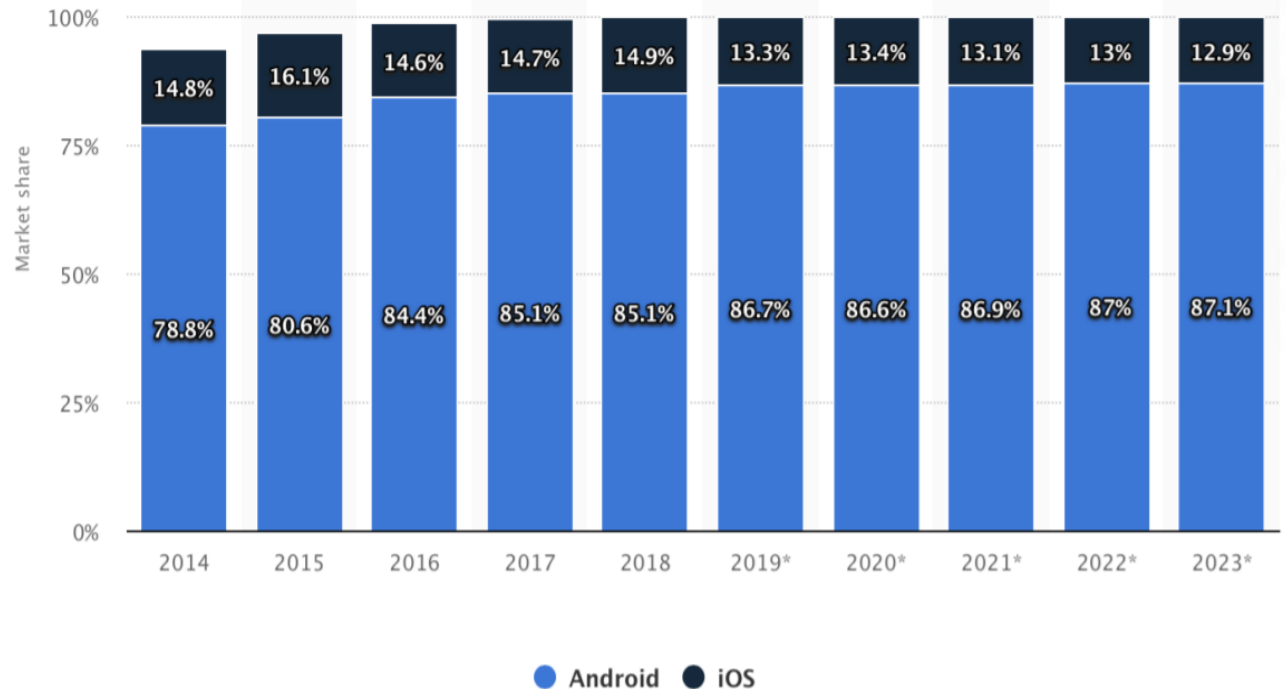
- Android
- iOS
- Tizen
- Sailfish OS
- Fuchsia OS
- Ubuntu Touch

- Blackberry 10
- Windows 10 Mobile (jan 2020)

...

- https://en.wikipedia.org/wiki/Comparison_of_mobile_operating_systems

Udeo na tržištu

Worldwide Smartphone Sales

Worldwide Top 5 Smartphone Sales to End Users by Vendor in 2Q19 (Thousands of Units)

Vendor	2Q19 Units	2Q19 Market Share (%)	2Q18 Units	2Q18 Market Share (%)
Samsung	75,111.8	20.4	72,336.4	19.3
Huawei	58,055.7	15.8	49,846.5	13.3
Apple	38,522.9	10.5	44,715.1	11.9
Xiaomi	33,191.5	9.0	32,825.5	8.8
OPPO	28,112.2	7.6	28,511.1	7.6
Others	134,913.9	36.7	146,096.1	39.0
Total	367,908.1	100.0	374,330.6	100.0

Due to rounding, numbers may not add up precisely to the totals shown

Source: Gartner (August 2019)

Mobilne platforme i razvojna okruženja

Mobilni sistemi i servisi

Android

- ✿ Mobilni OS i platforma podržan od Google-a
  - ✿ Objavljen septembra 2008
- ✿ Zasnovan na modifikovanoj verziji Linux kernela
- ✿ Kompletan stack – platforma za razvoj i izvršavanje mobilnih aplikacija
  - ✿ Java, Kotlin, C/C++, XML
- ✿ Open source – Apache 2 licenca
  - ✿ *Android Open Source Project* (AOSP) <https://source.android.com/>

Android verzije

Cupcake
1.5

Donut
1.6

Eclair
2.0/2.1

Froyo
2.2

Gingerbread
2.3

Honeycomb
3.0/3.1

Ice Cream Sandwich
4.0

Jelly Bean
4.1/4.2/4.3

KitKat
4.4

Lollipop
5.0

Marshmallow
6.0

Nougat
7.0

Oreo
8.0

Pie
9.0

android

Android verzije

Android Platform Version (API Level)	Distribution (as of April 10, 2020)
Android 4.0 "Ice Cream Sandwich" (15)	0.2%
Android 4.1 "Jelly Bean" (16)	0.6%
Android 4.2 "Jelly Bean" (17)	0.8%
Android 4.3 "Jelly Bean" (18)	0.3%
Android 4.4 "KitKat" (19)	4%
Android 5.0 "Lollipop" (21)	1.8%
Android 5.1 "Lollipop" (22)	7.4%
Android 6.0 "Marshmallow" (23)	11.2%
Android 7.0 "Nougat" (24)	7.5%
Android 7.1 "Nougat" (25)	5.4%
Android 8.0 "Oreo" (26)	7.3%
Android 8.1 "Oreo" (27)	14%
Android 9 "Pie" (28)	31.3%
Android 10 (29)	8.2%

Android verzije

- Kumulativna distribucija na osnovu selektovanog minimalnog SDK

Android Platform/API Version Distribution

ANDROID PLATFORM VERSION	API LEVEL	CUMULATIVE DISTRIBUTION
4.0 Ice Cream Sandwich	15	
4.1 Jelly Bean	16	99.8%
4.2 Jelly Bean	17	99.2%
4.3 Jelly Bean	18	98.4%
4.4 KitKat	19	98.1%
5.0 Lollipop	21	94.1%
5.1 Lollipop	22	92.3%
6.0 Marshmallow	23	84.9%
7.0 Nougat	24	73.7%
7.1 Nougat	25	66.2%
8.0 Oreo	26	60.8%
8.1 Oreo	27	53.5%
9.0 Pie	28	39.5%
10. Android 10	29	8.2%

Android

- ✿ Java (Kotlin) – Android Runtime (ART) izvršno okruženje, kompajlira i izvršava Dex bytecode (Dalvik do 5.0)
- ✿ C/C++ (NDK)
- ✿ Android Studio IDE (zasnovan na IntelliJ IDEA)
- ✿ Google Play (Jan 2021 oko 3 miliona apps, >90% besplatnih)
- ✿ WebKit (Blink) layout engine, OpenGL ES 2D/3D graphics API, SQLite RDBMS, OpenCore media framework, ...
- ✿ Bluetooth, NFC, EDGE, UMTS/3G, 5G, WiFi, LTE, WiMAX,...
- ✿ Senzori: kamera, GPS, osvetljenje, kompas, akcelerometar, žiroskop, temp, vlažnost, barometar, ...
- ✿ Android Development Guide

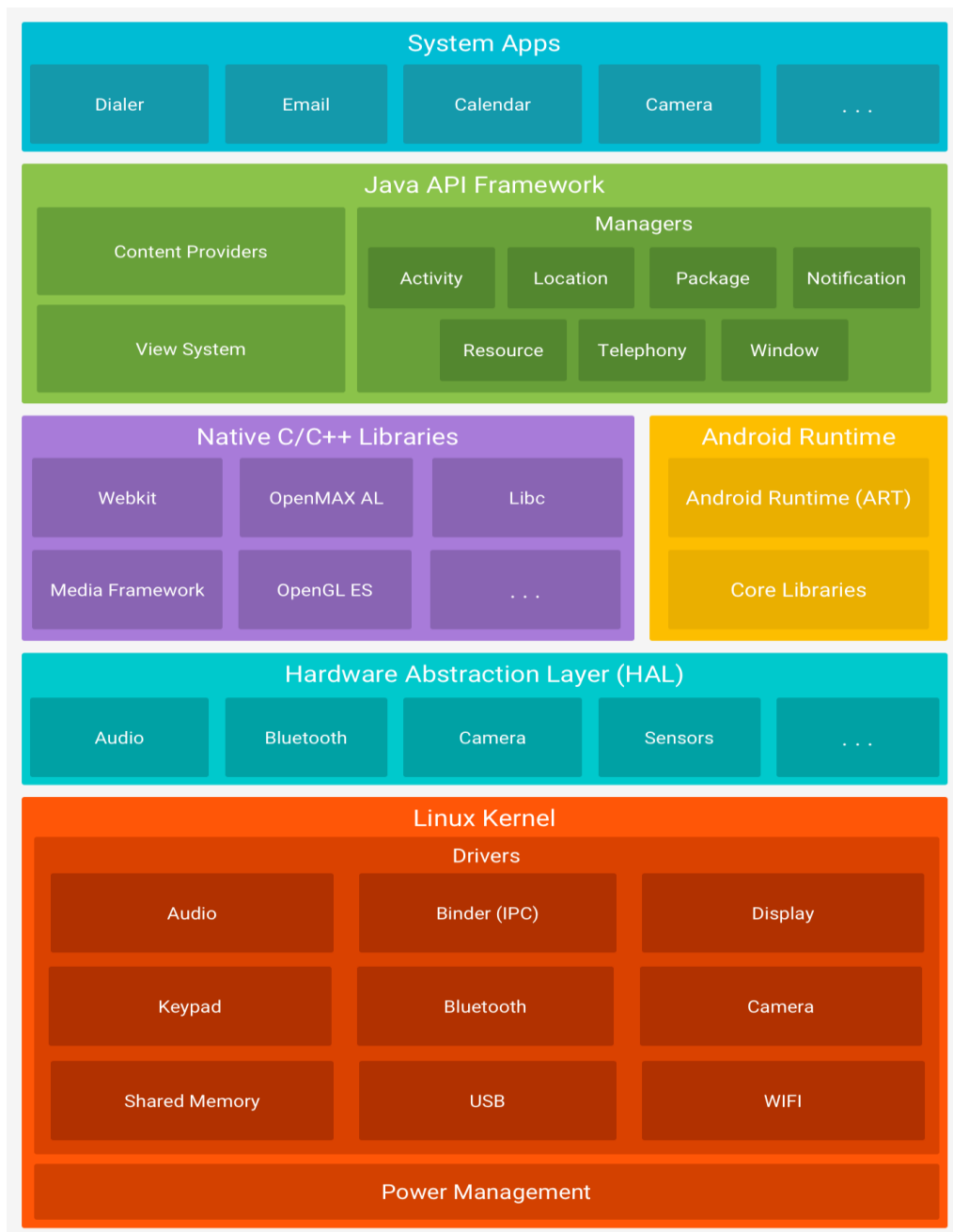
✿ <http://developer.android.com/guide/index.html>

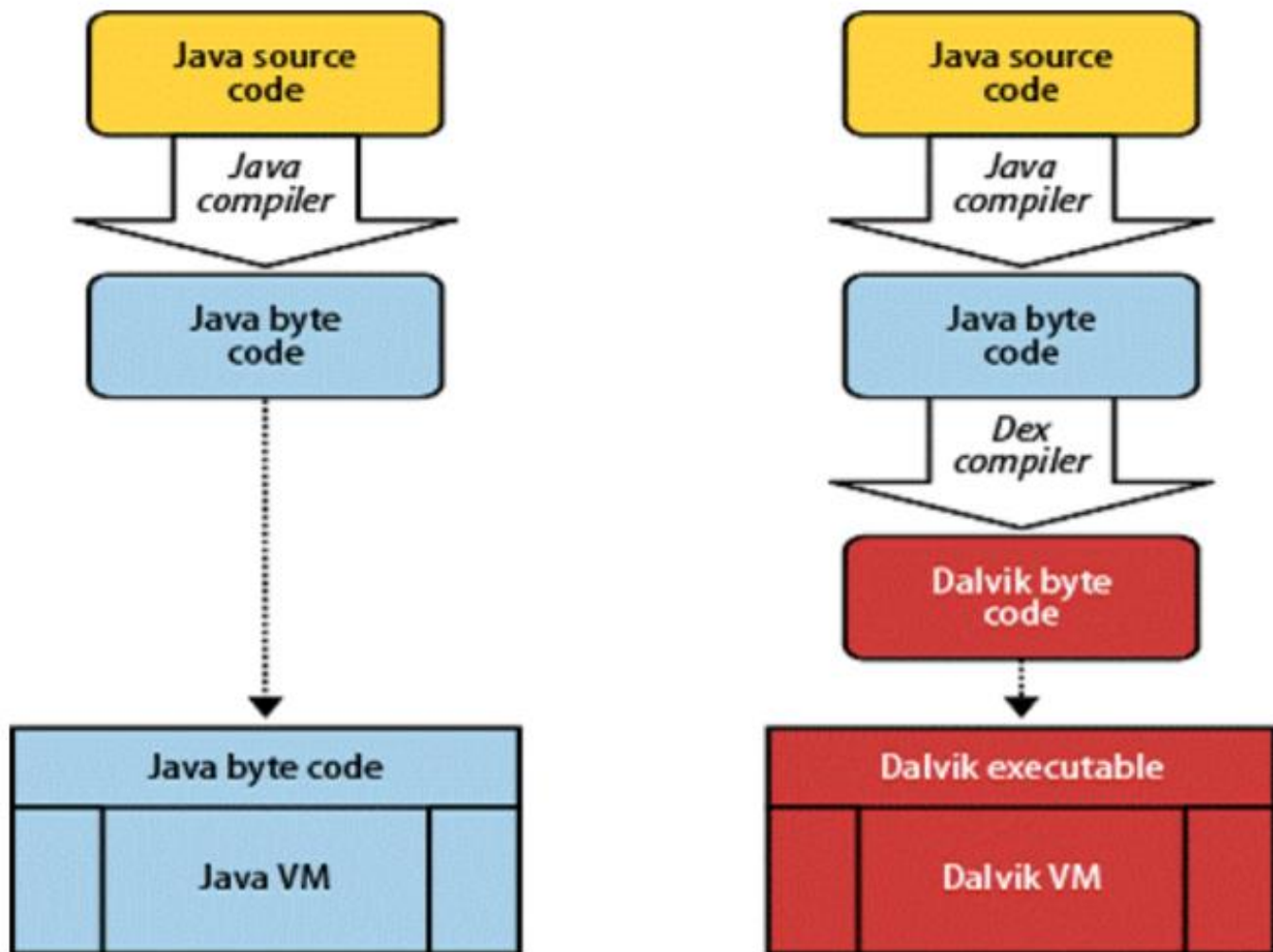
Android

Arhitektura

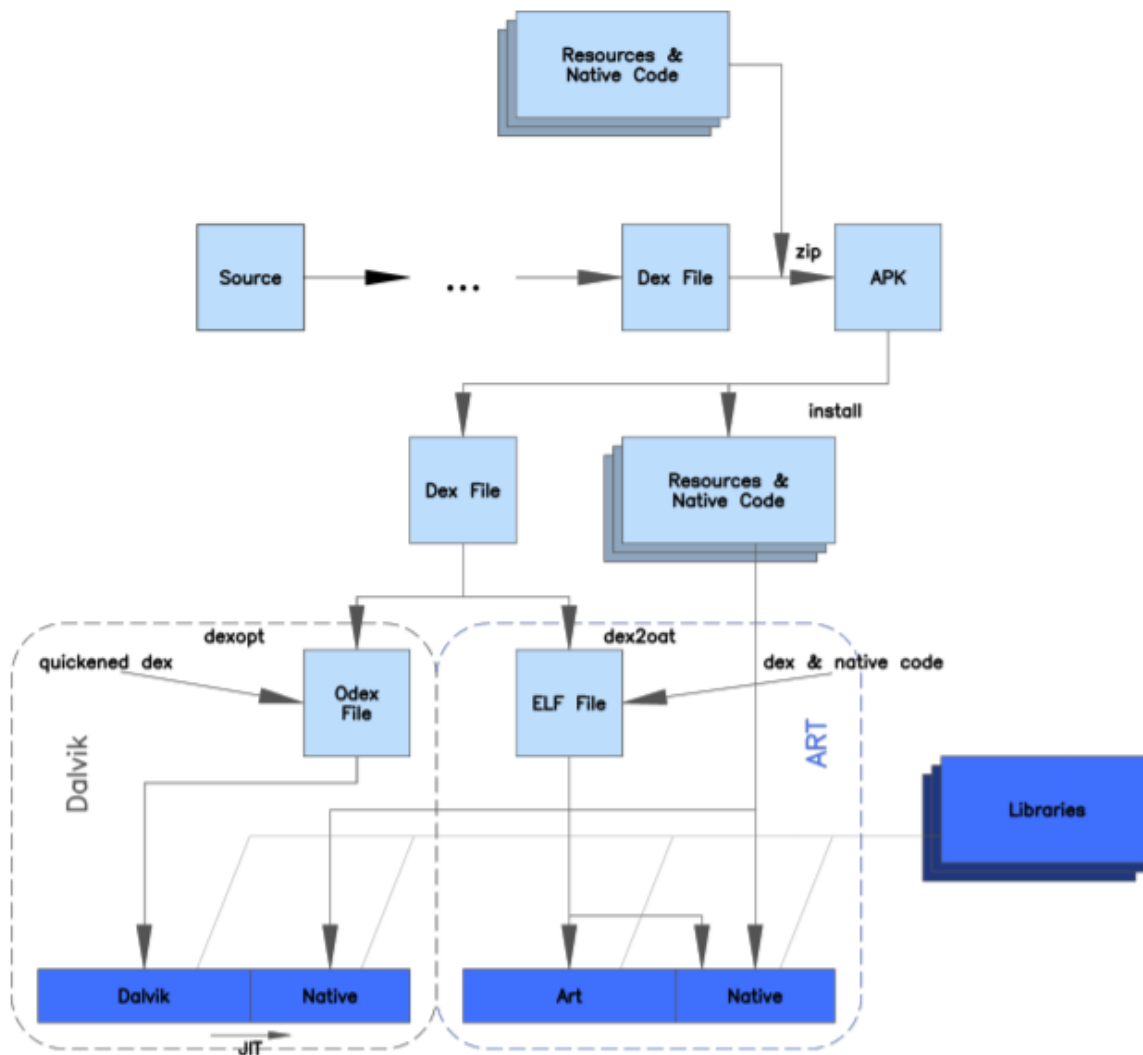

Dalvik VM (≤ 4.4)

Android Runtime – ART (≥ 5.0)

✿ Mobilni uređaji

- ✿ iPhone (2007): ... 6/6 Plus, 6S/6S Plus, 7/7 Plus, 8, X, 11, 12,...
- ✿ iPad 2 (2010), iPad 3 (7.3.2012), iPad 4, iPad Air, iPad Air 2,3,4, iPad Pro, iPad 8th,...

✿ iOS razvoj

- ✿ iOS 4.3 (iz Mac OS X), 5.X, 6.X, 7, 8, 9, 10, 11, ... 12, 13, 14

✿ iPadOS (od 2019)

✿ watchOS

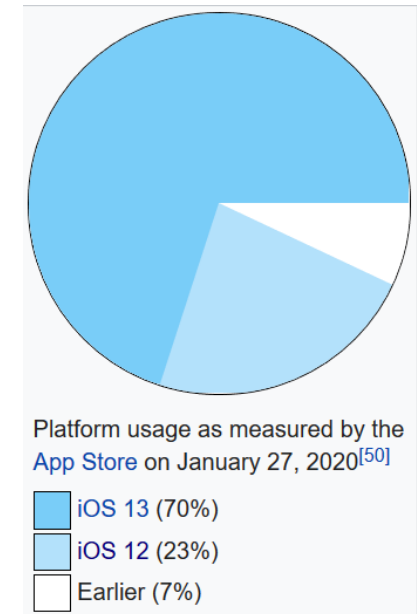
✿ tvOS

✿ App Store

- ✿ Oko 2 miliona iOS aplikacija (jul 2020)

✿ Developers

- ✿ <http://developer.apple.com/iphone>

iOS razvoj mobilnih aplikacija

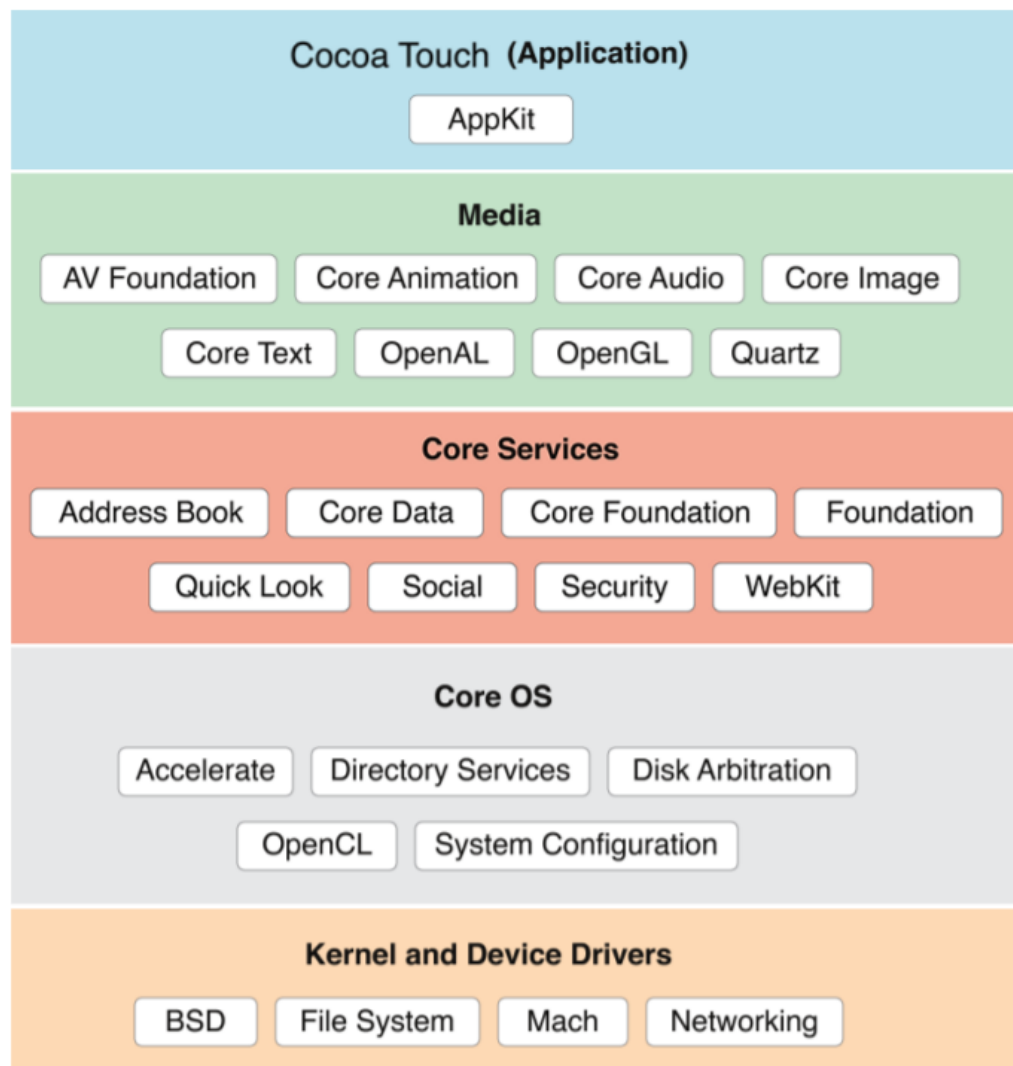
Platforms

- iOS
- iPadOS
- WatchOS
- TvOS

- Swift, Objective-C (OO nadgradnja C-a)
- iOS SDK (iPhone SDK), Interface Builder
- Xcode 12.2 (emulator)
- iPhone & Apple developer licenca
- Multitasking je dostupan samo za Apple apps

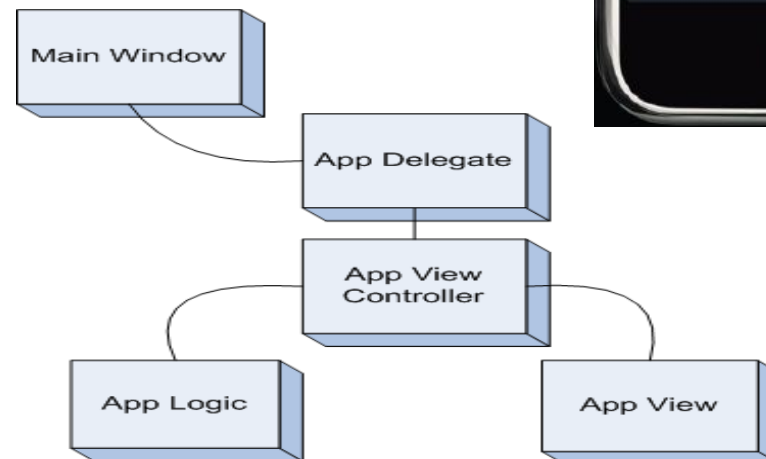

iOS arhitektura

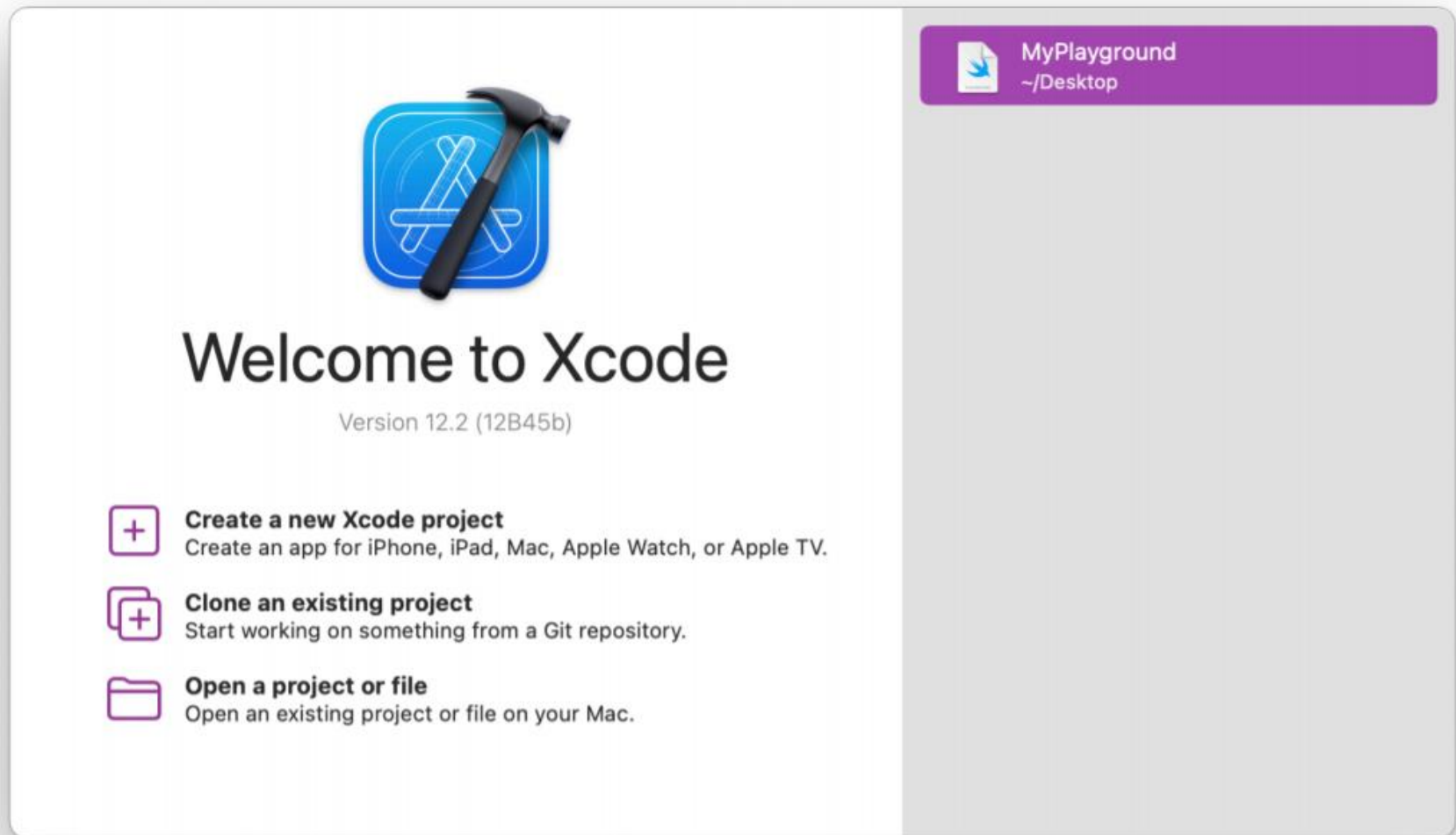

iOS arhitektura

- ✚ Cocoa Touch
  - ✚ Funkcionalnost korisničkog interfejsa, dugmad, *pickers* (*list box*), scroll bar-ovi, itd.
  - ✚ Omotači (*wrappers*) za *core services*
- ✚ Media
  - ✚ Core Audio, audio recording/mixing
  - ✚ Open AL, Open GL
  - ✚ Video playback
  - ✚ PDF, JPG, PNG
- ✚ Core Services
  - ✚ File Access, Address Book
  - ✚ Threading
  - ✚ Core Location
  - ✚ Net Services, URL Utilities
- ✚ Core OS
  - ✚ Security, Sockets
  - ✚ Power Management
  - ✚ Certificates, File System

IDE

Ostale mobilne platforme/OS

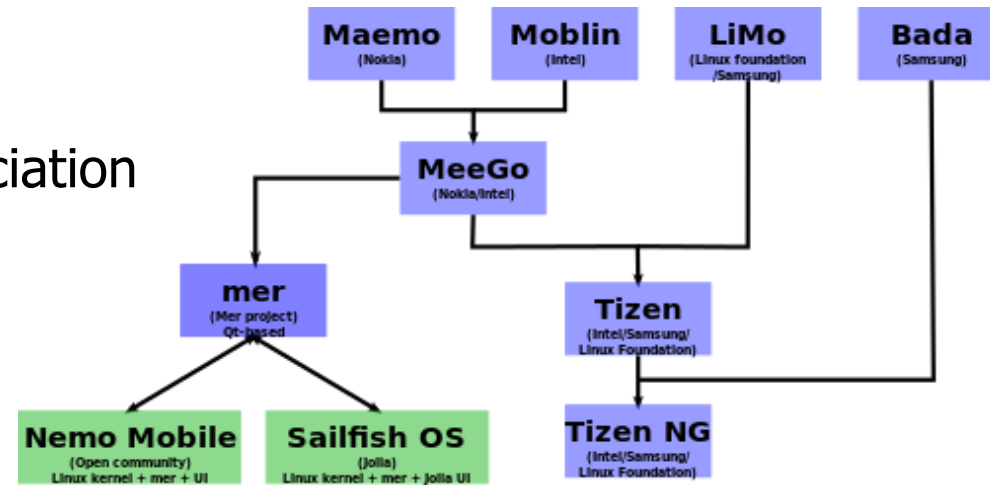
Tizen

- Intel & Samsung, Tizen Association

<https://www.tizen.org/>

Sailfish OS

<http://sailfishos.org>

	iOS	Android	Firefox OS	Windows 10 Mobile	BlackBerry	Tizen	Sailfish OS	Ubuntu Touch
Company	Apple	Google	Mozilla	Microsoft	BlackBerry Ltd.	Samsung	Sailfish Alliance	Canonical Ltd.
Version	13.3	10.0	2.6	10 (1709)	10.3.3	4.0	3.2.1	16.04
Status	Proprietary	Free	Free	Proprietary	Proprietary	Free	Free	Free
OS Family	Darwin	Linux	Linux	Windows	QNX	Linux	Linux	Linux

Google Fuchsia OS

<https://fuchsia.googlesource.com/>

MOBILNE WEB APLIKACIJE

Mobilne platforme i razvojna okruženja

Mobilni sistemi i servisi

Mobilne Web aplikacije

HTML5

- ✦ Crtanje po canvasu (2D Drawing API)
- ✦ Touch događaji
- ✦ Geolocation API (GPS / Celularna mreža ili WiFi)
- ✦ Aplikacioni keš
- ✦ Lokalno smeštanje podataka
  - Web Store
  - Web SQL Database
  - Indexed Database (INDEXEDDB)
- ✦ Multimedia
  - Podrška za video i audio tagove

CSS3

JavaScript / AJAX

Kros-platformski razvoj mobilnih aplikacija

- ✿ Kros-platformska okruženja za razvoj mobilnih aplikacija omogućavaju razvoj aplikacije čiji bi izvorni kod bio nepromenjen za izvršavanje na različitim mobilnim platformama
- ✿ Kros-platformska okruženja zasnovana na:
  - ✦ Web tehnologijama (HTML, CSS, JavaScript)
  - ✦ Interpretaciji i intepretatorima
  - ✦ Kros-kompajliranju
- ✿ Mnoga okruženja obezbeđuju i kros-platformski API koji omogućava pristup određenim karakteristikama platforme ili uređaja (npr. geolociranju) na jedinstven način

Pitanja i komentari

